

DOSSIER

1 UN NOU PLA DIRECTOR PER A LA INSTITUCIÓ MEMORIAL DE BARCELONA

En assumir la direcció de l'equipament, Montserrat Iniesta va establir com a prioritat consolidar la personalitat d'El Born Centre de Cultura i Memòria, mitjançant la implementació d'un nou pla director i estratègic que treballés amb l'horitzó de planificació de 2025.

Re-HABITAR EL BORN és la idea força d'aquest pla director perquè proposa El Born CCM com la institució memorial municipal que Barcelona posa al servei de ciutadanes i ciutadans per exercir el seu dret a la memòria. **re-HABITAR EL BORN** expressa la missió memorial d'El Born CCM com a conseqüència d'una necessitat present i universal alhora, i també com a resultat de mirar el lloc que ocupa l'equipament com un espai de 8.000 m² on podem trobar traces, visibles o latents, de més de 7 segles de "Barcelones", algunes de viscudes, imaginades i narrades, i d'altres d'ignorades i oblidades. El lloc que ocupa El Born CCM és, per tant, un gran "palimpsest" que interpel·la les incerteses dels vianants de la Barcelona contemporània com d'una finestra als passats presents.

re-HABITAR EL BORN:

- ✓ Remet a la **re-apropiació, des del present, d'un lloc urbà**, d'un espai on múltiples subjectes polítics han experimentat la vida i el conflicte de la ciutat al llarg d'una extensa cronologia que s'inicia amb les traces dels enterraments romans (III-V) i musulmans (X-XI) i que arriba fins a l'actualitat.
- ✓ Convida a renovar la mirada sobre el jaciment per reflexionar especialment sobre un **model urbà que inclou dos èxits successius i el respectiu reguitzell de convulsions**: el que va portar a la puixança que vivia la ciutat en iniciar-se la Guerra de Successió (s. XVI-XVIII), i el que supera aquest parèntesi devastador per connectar amb la Revolució Industrial (s. XIX-XX). L'encaix entre arqueologia i documentació ja està obrint un camp inesgotable de possibilitats per a la museografia i per a la programació cultural.
- ✓ Reclama una atenció específica a la **proximitat** per re-connectar d'aquest equipament amb el teixit social del barri, amb la trama associativa del Districte, i amb xarxes nacionals i internacionals de desenvolupament de projectes afins.

2 UN FUTUR EN COHERÈNCIA AMB LES FORTALESES ACTUALS DEL CENTRE

Amb el nou pla director, ens proposem **re-HABITAR EL BORN** en coherència amb l'esperit veïnal que va reivindicar la conservació del mercat en la dècada de 1970, i també en coherència amb aquelles altres voluntats que, durant les dècades de 1990 i 2000, varen generar prou consens per preservar una trama urbana de 8.000 m², pràcticament intacte des de 1717.

El pla estratègic que s'està elaborant en el marc del pla director té en compte les **fortaleses** de l'equipament que s'han consolidat al llarg de 4 anys de funcionament, entre les quals en destaquem:

a. La singularitat i l'atractiu del lloc

- ✓ Un jaciment urbà únic a Europa per a l'època moderna
- ✓ La qualitat arquitectònica del mercat de Fontserè i de la intervenció contemporània d'Enric Sòria
- ✓ Un lloc que ofereix una finestra d'amplitud cronològica excepcional a Barcelona (s. III-XXI)
- ✓ Una ubicació privilegiada en els circuits culturals de la ciutat, i amb una connexió peculiar amb l'espai públic

b. La qualitat del programa educatiu i cultural

- ✓ Una programació educativa de referència a la ciutat. Prop de 100.000 alumnes de totes les edats han participat en alguna de les 22 activitats educatives adaptades a tots els nivells del currículum escolar.
- ✓ I prop de 100.000 persones han participat en activitats culturals de formats molt variats. La visita és qualificada com excel·lent per un 70,4% dels participants i notable per un 25%
- ✓ Un programa cultural pioner en inclusió de col·lectius en risc d'exclusió social. 650 persones de diferents col·lectius han participats en les nostres propostes, des de l'inici del programa ApropaCultura, el gener del 2017.

c. Una programació específica sobre la memòria contemporània expressada en

- ✓ Exposicions temporals

- ✓ Activitats de formació i estudis de memòria (conferències, debats, seminaris, cursos i congressos)

3 UNA PROGRAMACIÓ PER RE-HABITAR EL BORN DE FORMA INCLUSIVA

La programació de 2018 segueix les tendències dels darrers anys, i es basa en desenvolupar quatre eixos principals:

a. Un pla integral d'interpretació del lloc

Treballem en la línia de llegir com un tot El Born i els béns patrimonials que hi custodiem (la zona arqueològica i l'antic mercat de Josep Fontserè). La finalitat última d'aquest pla és generar i compartir coneixements per interrogar-nos sobre qüestions plenament contemporànies: la memòria contemporània; el sentit actual de l'experiència del temps; el fenomen humà de la destrucció; les imatges que la societat catalana ha generat de si mateixa i dels seus projectes polítics, socials i econòmics (hagin tingut èxit o no), així com dels usos d'aquestes representacions del passat.

"Evocació de la ruïna" i "Com serà el passat" seran dos grans eixos temàtics que articularan la programació amb formats variables.

b. Diversificar els públics en un esperit de democràcia cultural

Millorar el coneixement dels nostres públics per poder reforçar estratègicament la programació i modificar la dinàmica de les experiències amb sectors com, per exemple, les noves generacions, o els usuaris amb referents memorials diversos, com ara la població migrant o els turistes.

c. Potenciar la programació estable

Cal integrar l'exposició estable, el circuit de la balconada i la visita del jaciment en un circuit realment complementari dins d'una lectura global sobre el lloc del Born. En aquest sentit estem estudiant, per exemple, la viabilitat d'afegir a la visita actual al jaciment guiada per educadores, una visita autònoma que permetria recórrer les ruïnes sense horaris concertats, amb el complement de dispositius digitals.

Però també cal fer més visible que la zona arqueològica del Born és un referent científic internacional gràcies a la tasca de recerca que hi realitza el Servei d'Arqueologia, com ho demostra la consolidació del Simposi Internacional d'Arqueologia d'El Born CCM, la continuïtat de la intervenció arqueològica que s'hi fa cada estiu en col·laboració amb la Universitat de Barcelona, o la nostra implicació en projectes de ciutat com el Pla Director del Rec Comtal.

Tindran continuïtat programes com ara el Born 3D, que han estat capdavanters en l'ús de noves tecnologies per a la interpretació del jaciment, i també els 11 itineraris urbans, que s'han estat oferint fins ara amb molt bona acceptació i valoració, i que estem enriquint, fent intervenir els llenguatges artístics.

El nostre servei educatiu, desenvolupa a partir d'aquest any la seva vessant de proximitat amb l'aplicació de programes com *Patrimonia'm* amb escoles del barri.

d. Consolidar una programació temporal coherent amb el projecte cultural actual

Aquesta programació dona prioritat a les produccions pròpies o a les coproduccions, com ja s'està fent amb la programació d'exposicions temporals, que potenciem com epicentre dinamitzador de projectes multi-format (cicles de conferències, cinema, actes escènics o musicals, col·laboracions amb entitats i institucions, etc.).

Volem potenciar en la programació del BCCM la diversitat dels llenguatges, dels formats i de les estratègies narratives, com s'ha vingut manifestant en la programació familiar, i també es potenciaran les activitats articulades al voltant dels estudis de memòria (cursos, seminaris i congressos).

(Trobareu el resum de la programació de 2018 en un document adjunt).